

Abstract. This article analyzes the dynamics of competitiveness among Ukrainian exporters in the international market using analytical approaches such as the four-firm concentration ratio and the Herfindahl-Hirschman Index.

Keywords: Competitiveness, four-firm concentration ratio, Herfindahl-Hirschman Index, export.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дані про експорт 1996 року / World integrated trade solution (офіційний сайт). URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/UKR/Year/1996/TradeFlow/Export>
2. Дані про експорт 2021 року / World integrated trade solution (офіційний сайт). URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/UKR/Year/2021/TradeFlow/Export>
3. Шандрівська О. Є., Цветковська А. В. Дослідження фармацевтичного ринку України: у фокусі концентрація ринку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2022. № 1. С. 9. URL: <http://surl.li/lyanx>

УДК 658.787:(615.2:615.46)»364»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ МЕДИЧНОГО МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

А. Я. Максим'як

Анотація. У дослідженні розглянуто одну з найважливіших ділянок обліку військових частин, а саме обліку медичного майна в медичних підрозділах з'єднань та військових частин у воєнний час. Проаналізовано класифікацію медичного майна за різними ознаками та її використання для облікових потреб. Розкрито недоліки традиційних способів ведення обліку медичного майна. Показано актуальність створення автоматизованої системи обліку медичного майна у воєнний час із застосуванням засобів електронної обчислювальної техніки. Побудовано алгоритм розробки та порядок роботи спеціалізованого програмного забезпечення для обліку медичного майна в медичних підрозділах з'єднань та військових частин у воєнний час.

Ключові слова: військове майно, медичне майно, класифікація медичного майна, облік у військових частинах, спеціалізоване програмне забезпечення.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Облік медичного майна є одним із найважливіших напрямів системи медичного забезпечення військ (сил). Це пов'язано з тим, що наявність достовірної облікової інформації є ключовою вимогою для правильного визначення потреби, розподілу і відпуску медичного майна, а також сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень під час організації медичного забезпечення з'єднань і військових частин Збройних Сил України (ЗСУ). Облік медичного майна повинен бути своєчасним, повним, достовірним і точним, здійснюватися у будь-яких обставинах і не залежати від характеру діяльності медичних підрозділів (організацій). Ефективне виконання цих вимог можливо тільки за допомогою використання сучасних прийомів та методів обліку, зокрема з використанням спеціалізованого програмного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Під час аналізу наукових праць виявлено, що особливостям обліку військового майна у певних сферах, зокрема в бюджетній, присвячена невелика кількість праць [1, 2]. Також недостатньо досліджень щодо обліку майна у військових частинах загалом [3] і щодо обліку військового майна зокрема [4]. Водночас питання обліку військового медичного майна в умовах воєнного стану сьогодні дослідниками практично не розглядаються.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на це, можна зробити висновок, що більшість проблемних питань обліку військового майна медичного призначення у військових частинах залишається невирішеними. Отже, вимагають удосконалення, а іноді і розробки, питання побудови раціональної організації обліку медичного майна у військових частинах у воєнний час.

Метою статті є побудова раціональної моделі організації обліку військового майна медичного призначення у воєнний період.

Основний розділ. Медичне майно у військовій медицині означає сукупність спеціальних матеріальних засобів, призначених для надання медичної допомоги: діагностики, лікування та

профілактики, проведення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, а також обладнання медичних закладів та формувань ЗСУ [5]. Згідно з Наказом Міністерства оборони України від 11.05.2017 № 261 [6] до медичного майна належать (рис. 1):

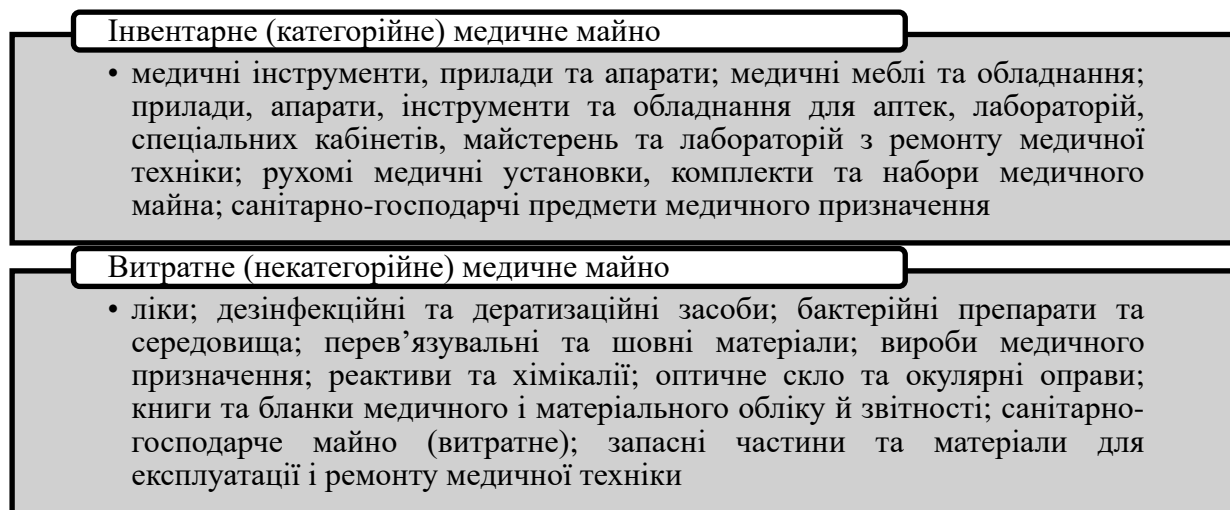

Рис. 1 Класифікація медичного майна відповідно до порядку постачання [6]

До інвентарного медичного майна належать предмети, які знаходяться в експлуатації тривалий час і застосовуються багаторазово (прилади, інструменти, техніка тощо). Через це на інвентарні предмети встановлюються відповідні терміни експлуатації. Якісний стан інвентарного майна визначається за ступенями придатності [6].

До витратного майна належать предмети, які витрачаються безпосередньо одноразово під час їх використання (медикаменти, перев'язувальні засоби тощо), або приходять у непридатний стан під час відносно короткочасного застосування (хірургічні голки, пробірки і под.) [5].

За призначенням медичне майно класифікується так (рис. 2):

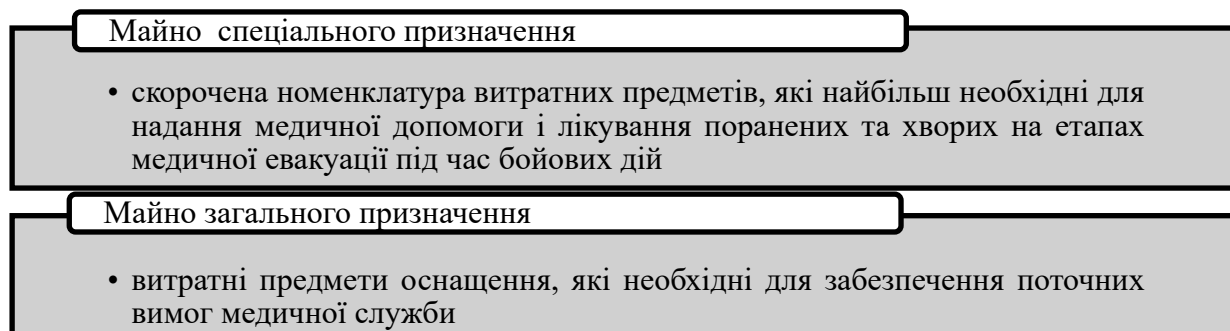

Рис. 2. Класифікація медичного майна за призначенням [5]

Наведена класифікація медичного майна дає змогу:

- організувати його облік відповідно до встановлених вимог;
- забезпечити правильне зберігання на складах та у підрозділах;
- попередити хибні дії під час його використання;
- забезпечити ефективне планування постачання та оцінку забезпеченості медичним майном ЗСУ.

Медичне майно, а також інші види матеріальних засобів, використовуваних ЗСУ у мирний та воєнний час, є державною власністю, і незалежно від джерела надходження та способу придбання підлягають обов'язковому обліку, використанню за призначенням, економному та раціональному витрачанняю.

Керівними документами, відповідно до яких організовано облік військового, зокрема медичного майна, є Закони України [7, 8], Постанови Кабінету Міністрів України [9], Накази Міністерства оборони України [10–14] тощо.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1225 облік військового медичного майна у ЗСУ є частиною бухгалтерського обліку та являє собою систему обробки та підготовки інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення військових частин ЗСУ матеріальними цінностями [9].

Облік військового медичного майна ведеться у кількісних, якісних, обліково-номерних та вартісних показниках за відповідною (визначеною) номенклатурою (рис. 3).

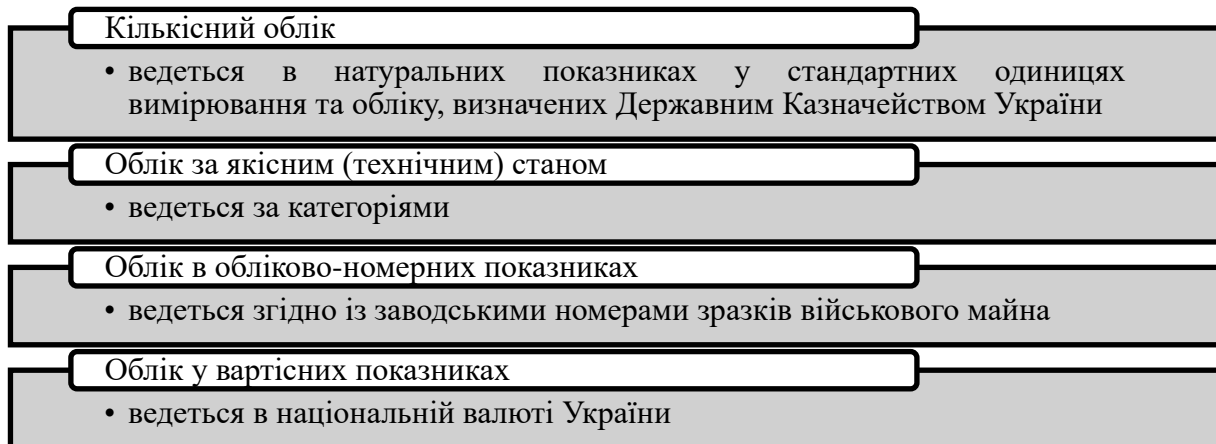

Рис. 3. Напрями обліку військового медичного майна [9]

Вартість медичного військового майна на дату його надходження до сфери управління Міністерства оборони України визначається за його закупівельною ціною або за вартістю (ціною), зазначеною в укладених на його виготовлення та постачання договорах з урахуванням вимог НП(С)БО в державному секторі 121 «Основні засоби», 123 «Запаси» [13, 14].

Первинними документами є накладні, вимоги, відомості, акти, атестати та інші документи, які призначені для оформлення і підтвердження здійснених господарських операцій, що пов'язані з рухом і зміною вартісного та якісного (технічного) стану медичного військового майна і є підставою для записів облікових даних в облікових регістрах.

Обліковими регістрами є книги, картки обліку медичного військового майна, картки обліку майна особистого користування та інші носії спеціального формату (паперові, електронні), які призначені для відображення наявності, руху і якісного (технічного) стану такого майна (його вартості) за визначений період [15].

Водночас технології обліку та носії інформації, які традиційно використовуються для ведення обліку медичного майна, мають низку недоліків, основними з яких є:

– значна трудомісткість процедур створення облікових і обліково-заявочних документів, а також їх аналітичної та статистичної обробки;

– значна ймовірність пошкодження (втрати, несанкціонованого доступу тощо) технічних засобів і носіїв інформації;

– суттєві затрати часу на передачу до вище стоячого органу (ланки) медичної служби відповідної інформації і низька надійність цього процесу.

Сучасний рівень розвитку комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій, а також нові вимоги до управління ресурсами медичного майна визначають необхідність використання захищених засобів електронно-обчислювальної техніки та спеціалізованого програмного забезпечення (СПЗ) для обробки облікових даних. Це повинно забезпечити автоматизацію облікових операцій щодо руху різних видів медичного майна, визначення потреби, формування звітно-заявочних документів тощо [16].

Алгоритм роботи СПЗ з обліку медичного майна у воєнний час може мати такий вигляд (рис. 4).

Рис. 4. Схема роботи СПЗ з обліку медичного майна у воєнний час

Алгоритм роботи СПЗ базується на чотирьох блоках розподілу інформації. Під час підготовки СПЗ до роботи виконується узагальнення вихідних і поточних даних, які, зі свого боку, порівнюються з довідковою інформацією та відповідними базами даних. До вихідних даних належить інформація про підрозділ, який забезпечується (кількість особового складу і медичного персоналу, кількість ліжок тощо), а також дані про наявність медичного майна на початок роботи. Ці дані вводяться одночасно, а їх наявність є обов'язковою умовою для подальшого функціонування СПЗ. До поточних даних належать облікові дані про рух медичного майна під час подальшої роботи. Довідкова інформація повинна бути інтегрована в СПЗ і містити дані нормативних правових актів та службових документів Міністерства охорони здоров'я України (норми забезпечення медичним майном, описи комплектів, перелік майна військового і спеціального призначення тощо). Для актуалізації довідкової інформації повинна бути передбачена можливість її коригування.

Результатом підготовки СПЗ до роботи є формування єдиної бази даних підрозділу забезпечення, яка надалі буде основою для ведення обліку медичного майна. На цій стадії СПЗ вважається повністю готовим до проведення облікових операцій.

Дані про виконання прибуткових операцій вводяться на основі первинних облікових (допоміжних) документів (накладна, акт, наряд тощо). Одержане медичне майно може бути поставлене на облік як комплектно, так і за різною номенклатурою. Для спрощення процесу введення інформації необхідно передбачити вибір номенклатурних позицій медичного майна з бази даних.

Під час оформлення витрачання медичного майна формується накладна-вимога, в якій заголовна частина повинна заповнюватися автоматично, а змістовна – на підставі даних про відібрані для відпуску (видачі) зразки медичного майна. Під час складання звітно-заявочних документів заголовна частина повинна також заповнюватися автоматично. Також на основі вихідних і довідкових даних автоматично розраховується штатно-табельна потреба у медичному майні та деякі дані і у змістовній частині (наявність, надходження і витрачання за звітний період тощо). Для заповнення даних про фактичну потребу у медичному майні необхідно передбачити можливість коригування.

Контрольна функція СПЗ повинна бути реалізована шляхом узагальнення інформації про наявність медичного майна у підрозділі. Сформована для цих цілей порівняльна відомість може використовуватися для проведення інвентаризації медичного майна.

Висновки. З вищевикладеного можна зробити висновок, що введення воєнного стану на території України вимагає інших підходів до організації бухгалтерського обліку медичного майна, особливо у важливих суб'єктах – військових частинах. Перевагою запропонованого підходу до організації обліку медичного майна у військовій ланці медичної служби є сучасне СПЗ, що дасть змогу в умовах воєнного стану ефективно вирішувати низку задач з організації обліку такого майна, що, зі свого боку, сприяє сучасному і безперебійному забезпеченню ним з'єднань і військових частин. Подальшого розвитку також потребують питання доповнення і зміни типових форм первинних документів, використовуваних у військових частинах для обліку медичного майна, що має підвищити їх інформативність.

Abstract. This research examines one of the most important areas of accounting for military units, namely, the accounting of medical property in medical units of units and military units during wartime. The classification of medical property according to various characteristics and its use for accounting purposes is considered. Disadvantages of traditional methods of accounting for medical property are revealed. The relevance of creating an automated system of accounting for medical property in wartime with the use of electronic computing equipment is shown. The algorithm of development and operation procedure of specialized software for accounting of medical property in medical units of compounds and military units during wartime is shown.

Keywords: military property, medical property, classification of medical property, accounting in military units, specialized software.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бенько І. Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 93–96.
2. Dachkovskiy V. The method of the optimization of material flows for functioning of the recovery system. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 2020. Vol. 10, № 2. P. 27–34.
3. Легенчук С. Ф., Грицишен Д. О. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах проведення воєнних дій: історичний аналіз. *Вісник ЖДТУ*. 2019. Вип. 2(88). С. 121–127.
4. Артюшенко О. Актуальні питання бухгалтерського та оперативного обліку основних засобів та інших необоротних активів у військових частинах: матеріали конф. МЦНД. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/6796>
5. Керівництво з організації постачання медичною технікою та майном ЗС України у мирний час / за ред. О. В. Галана, В. С. Гульпи, О. П. Шматенко. Київ: УВМА, 2016. 48 с.
6. Про затвердження Порядку постачання медичного майна Збройними Силами України в мирний час: Наказ Міністерства оборони України від 11.05.2017 № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0688-17>
7. Про правовий режим майна у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1075-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1075-14>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14>
9. Про затвердження Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 04.08.2000 № 1225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1225-2000-%D0%BF>
10. Про затвердження Положення про військове (корабельне) господарство. Наказ Міністерства оборони України від 16.07.1997 № 300. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0615-97>
11. Про затвердження Інструкції з обліку військового майна у Збройних Силах України: Наказ Міноборони України від 17.08.2017 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1192-17>
12. Про затвердження Порядку списання військового майна у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту. Наказ Міністерства оборони України від 29.03.2021 № 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0655-21>
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби»: Наказ Мінфін України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1017-10>
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: Наказ Мінфін України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1017-10>
15. Скуратівська С. І. Оптимізація вивчення питань обліку медичного майна у медичних підрозділах Збройних Сил України. *Військова медицина України*. 2017. Вип. 1. С. 72–76.
16. Флорін О. П., Воронін О. І. Аналіз можливостей застосування інформаційних систем в інтересах побудови автоматизованої системи обліку майна зв'язку в частинах та підрозділах Національної гвардії України. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України*. 2017. Вип. 2(30). С. 69–75.